

Kitekint? - Hárman egymás ellen

2009 június 17. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

A 90-es évek elején a három globális gazdasági hatalom - Amerika, Európa és Japán - jöv?jét latolgatták a vezet? politikusok és közgazdászok. Közvetlenül a fordulópont után vagyunk: a szovjet birodalom felbomlott, és az USA katonailag egyedüli világhatalommá vált.

A szakért?k - köztük szerz?nk, aki az egyik legkiválóbb és leghíresebb amerikai közgazdászprofesszor - jelent?s része egyetértett abban, hogy a következ? évszázad versengése a három leger?sebb gazdasági hatalom között d?l majd el. Míg egyesek már a 90-es évtized végére azt várták, hogy Európa leköröz Amerikát, és Japánnal összefogva a legfejlettebb térséggé válik, addig mások ezt egy kicsit kés?bbre tették. Thurow a 90-es évek elején azt mondta, hogy Amerika elveszítette gazdasági fölényét Japánnal és Németországgal szemben, mert nem a termelésben, hanem a fogyasztásban jeleskedik. Amerika óriási kereskedelmi deficitjével el?segítette, hogy el?ször Japán és Németország, majd az ázsiai kistigrisek is gazdaságilag beérjék az USA-t.

Amerika el?tt két választás állt a II. világháború után: vagy a rómaiak példáját követi, és sóval behinti azokat a romokat, amelyek Németországban és Japánban a háború után megmaradtak, vagy az alapító atyák gondolkodását követve segít nekik az újjáépítésben. Utóbbit választotta, a Bretton Woods-i intézmények, tehát az IMF és a Világbank, a GATT és a Marshall-segély jelentik azokat az ajándékokat, amiket Amerika a legy?zötteknek felkínált azért, hogy újjáépüljenek, mert abban hitt, hogy aki gazdag, az nem háborúzik. A támogatás azonban túl jól sikerült, mert a legy?zöttek beérték, s?t iparilag elhagyták Amerikát. A történelem Thurow szerint arra tanít, hogy aki el?ször gazdaságilag meger?södik, az kés?bb politikai, s?t katonai el?nyökre igyekszik átváltani gazdasági fölényét. Amerika számára tehát veszélyes, ha Japán és Európa gazdasági fejlettségben elhagyja. A szovjet fenyegetés megsz?nésével már nem lehet visszatartani Japánt és Európát (s annak vezet? hatalmát, Németországot), hogy érvényesítsék Amerikával szemben gazdasági érdekeiket.

Thurow szerint Európa számára a Római Birodalom óta soha nem adódott olyan fejl?dési lehet?ség, mint amilyen az Európai Közösség, majd Unió b?vülésével megnyílt. Európa 850 millió lakója (az EU a tíz újonnan csatlakozó országgal 2004-t?l már 450 milliós térséggé válik) jól képzett, és a szovjet rendszer miatt lemaradt közép- és kelet-európai országok gazdasági felzárkózása bár lassú lesz, de csak id? kérdése, hogy elérjék a nyugat-európai szintet. Ezzel Európa lesz a leger?sebb gazdasági hatalom a világban, ráadásul Japánnal is összefog majd, így valóban legy?zi Amerikát. 1992-re a nyugat-európai országok egységes piacot teremtettek, ezzel feladták a korábbi nemzeti tervgazdaságot, ahogy a közép- és kelet-európai országok is feladták a szocialista tervgazdaságot. Európában, történetében el?ször, egységes piac alakult ki, ami majd megteremti Európa teljes gazdasági és politikai egységét. Korábban Amerika gazdasági fölénye azon alapult, hogy a gazdagság négy tényez?je közül - természeti kincsek, t?ke, technológia és tudás - az els? kett?t illet?en óriási b?ségben és el?nyben volt, és a másik kett?ben sem volt rosszabb, mint Európa vagy Japán. Az új században azonban már nem számít a természeti kincs, s?t az a jó, ha egy ország nem rendelkezik nyersanyagokkal és energiahordozókkal, mert akkor er?forrásait és tehetségét a fejl?dést hordozó "tudásintenzív" ágazatokra összpontosíthatja. A t?ke sem annyira fontos, mert a globális gazdaságban teljesen szabadon áramlik a t?ke, bárki bárhol hozzájuthat pénzhez, ha jó befektetési lehet?séget kínál. A technológiánál sem az új termék a fontos, amiben Amerika er?s, hanem a gyártási technológiák a dönt?ek, amiben a japánok és a németek rendelkeznek versenyel?nnyel. A tudás szempontjából pedig Európa és Japán megveri Amerikát, mert jobb az oktatási rendszerük, és a kulturális hagyományok is fontosak.

Európát az is segíti, hogy a 850 milliós népesség egyre többet vásárol, és ezt a bels? piacot sok rejtett eszközzel védik: valójában kiszorítják az európai piacról a nem európai termékeket. Akié a piac, azé a hatalom - ez a történelem egyik tanulsága, ezért a legnagyobb piacon kialakuló szabályok határozzák majd meg a globális gazdaság többi piacának a m?ködését. Így látta a jöv?t egy okos ember tíz évvel ezel?tt Amerikában.

Mit tehet Amerika? Ragaszkodnia kell ahhoz, hogy az európai piacok nyitottak maradjanak. Növelnie kell a tudást?két, amihez jobb oktatás, több kutatás és fejlesztés és még nagyobb agyelszívás vezet el. Az sem árt, ha Kína hatalmas új versenytársként jelenik meg a globális piacon: ezzel Európa és Japán versenyel?nye csökkenhet. Jöhetnek azután váratlan események is, mint például a délszláv háború, ami megosztja Európa figyelmét, és lassítja a gazdasági és politikai integrációt. Japánban is kialakulhat egy elhúzódó gazdasági válság, amely miatt az európai cégek nem japánokkal, hanem amerikai cégekkel kötnek szövetséget. A német újraegyesítés is sokba kerül, és megakasztja azt a folyamatot, ami újból német gazdasági fölényhez vezethet Európában. Egy gazdaságilag gyengélked? Németország mellett Európa sem lehet er?s, ezért Közép-Európa újjáépítésére sem fordít majd annyi pénzt és figyelmet, mint ami érdekében állna.

Ezek már a 90-es évtized eseményei: azt jelzik, hogy a történelem szeszélyes, kiszámíthatatlan, és a siker nem garantált.

(Lester Thurow: Head to Head, The coming economic battle among Japan, Europe and America, Nicholas Brealey Publishing, London, 1993)

Matolcsy György, hetivalasz.hu

Ajánló